

**R. P. Ferdinandi De Castro Palao, Legionensis Soc. Iesv,
Sacræ Theologiæ Professoris, Et sanctæ Inquisitionis
Qualificatoris & Consultoris; Operis Moralis, De Virtvtibvs,
Et Vitiis Contrariis, In ...**

De Virtute Religionis, Et Ei Annexis; Continens quatuor Tractatus
Theologiæ Moralis præcipuos. Primus, in ordine decimusquartus, de
Iuramento, & Adiuratione. Secundus, de Voto. Tertius, & charior Authori,
de statu Religioso. Quartus, de vitiis oppositis Religioni

**Castro Palao, Fernando de
Lugduni, 1669**

Qua ratione iuramentum inter predandum sit. Punct. 14.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-76572](https://nbn-resolving.de/urn:nbn:de:hbz:466:1-76572)

Sunt aliqui casus in quibus videatur non esse permisum interpolica persona iurare; hi sum cum à iure cauerit, ut propria manu tactis Euangelii, aliisve solemnitatibus Iuramentum praestetur, iuxta Textum in c. se vob' el Segundo de sententia communicationis, & docet Couart. de pactis 1. p. 8. 5. n. 8. Azor. 1. p. lib. 1. c. 7. queſt. 1. Sanc. 6. 13. num. 23. Bonacina dicta dif. 4. queſt. 1. p. 10. num. 4. Item si testificari debebas in aliqua causa; hec enim testificatio medio procuratore non permittitur, Couart, Azor, Sanchez & Bonacina ſuprā. Iuramentum vero fidelitatis quo Vafallus Domino feudi fidelitatem promitti, bene potest per procuratorem præstari; per Textum in cap. 1. §. verum de statu regular. in 6. Et licet ibi requiratur Domini contenus; hoc tamen eft quando Vafallus potest commode per ſeipſum præſtare Iuramentum. Si enim legiūm impeditus eſſet, etiam Dominu inuitu poſſet Iuramentum hoc per procuratorem præſtare. Sic alios allegans Couart. de pactis 1. p. 8. 5. num. 8. Mariengo lib. 5. recop. dat. 10. L. 6. Glosſa 1. num. 15. Sanc. lib. 3. c. 13. num. 2. Suar. lib. 2. de Iuram. c. 31. num. 7. Bonacina tom. 2. d. p. 4. queſt. 1. p. 10. in fine.

P V N C T V M XIII.

An Iuramenti obligatio antequam praefetur impediri poſſit?

S V M M A R I V M.

- 1 Proponitur ratio difficultatis in potestate ciuilis.
- 2 Poteſtas ciuilis vires Iuramenti impediſt.
- 3 Sic factum eft in Regno Caſtellæ, & Portugalie.
- 4 Quis ſit finis harum legum?

DE potestate ciuilis eft dubitario. Nam de Ecclesiastica diuinim dubium eſſe potest; cum id factum fuerit in Trid. ſeff. 25. c. 26. de regular. Vbi redditur Iuramentum iritum apollorum renuntiatione bonorum; a uicio facte ante bimelle preceſdens professionem. Ratio vero difficultatis eft: qui Iuramenti obligatio eft spiritualis. Nequit ergo ſecularis, & ciuilis potestas de ea diſponere. Deinde ciuilis potestas impideſt non potest Ecclesiasticam iurisdictionem. At ſi vires Iuramenti impideſt poſſet iurisdictionem Ecclesiasticam impideſt; cum medio Iuramento iurans efficiatur iurisdictionem Ecclesiasticam. Ergo.

Ob has rationes plures Doctores carent potestarem ciuilium prohibere tantum poſſe, Iuramentum apponi; nonquā tamē impideſt. Inde neque impideſt poteſtas vires illius, ſi contrahitibꝫ alia licet apponatur; tamē contrahit, quibus Iuramentum apponitur iurato, & nullus rediderit. Sic doceſte videat Couart. de pactis 2. p. 8. 1. num. 8. Barbosa leg. 1. §. 1. num. 70. & 71. ſoluto matrimonio, expreſſo ſuāt lib. 3. de matrimonio c. 30. num. 15. Parlador lib. 2. rerum quotidianarum cap. Vſualdus ad Donellum lib. 1. c. 15. in nota litera, A. in fine, & litera, P. Moenior: quia ex eo quod Iuramentum officia contractus iure poſſunt inualidus, non effetur ipſum Iuramentum inualidum eſſe; alia Iuramentum ſolueriſt iurans, illaſque non reperiendi eſſet inualidum, eum officia contractum iure valiſt.

2. Ceterum dicendum eft: non ſolum poſſe potestarem ciuilium vires Iuramenti impideſt, ſed etiam ſic factum eſſe in Regno Caſtellæ, 1. 10. & 11. tit. 1. lib. 4. compilat. & in Regno Luitanico refutatur Molina tom. 1. tract. 1. difp. 149. veri. ex his collig. & veſc. quondam poſtſtam. Pinelius leg. 2. C. de refindenda venditione; p. cap. 1. num. 11. Guicci. in Authent. Sacramenta pubrum a num. 46. & 151. Mariengo lib. 5. compilat 1. 1. 2. 1. 2. Glosſ. 3. num. 7. & 12. & latius l. 2. 2. 1. 8. Glosſ. 8. & 1. 1. 1. 1. 8. Glosſ. 5. Sanc. lib. 1. c. 22. num. 10. Leſſius lib. 2. c. 42. dub. 12. num. 55. & 56. Bonac. tom. 2. difp. 4. queſt. 1. de Iuram. punct. 17. num. 1. Baſilius Legionenſis lib. 12. de ſponsalibus cap. 8. & n. 38.

Quod id fieri poſſe videtur omnino manifeſtam. Lex namque ciuilis redēſt potest inhabilitate ad acceptandam promiſionem hac vel illa forma præſtrā. Sed abſque acceptatione promiſitorum Iuramentum obligationem non inducit. Ergo. Deinde potest lex ciuilis condonare, ſeu remittere obligationem ex ipſo, quod iuratur. Cum enim Iuramentum promiſitorum non obliget, ſi is, in cuius lauore eft prælitum, ſtatim remittat obligationem, eadem ratione non obligabit ſi superior nomine ipius candemmer obligationem remittat. Praeterea impideſt Iuramenti obligationem, ſi ipius executionem ob bonum publicum prohibeat. Quidam prohibitione facta exercitio Iuramenti illicita eft. Ceflat ergo illius obligatio; cum eſſe non poſſit Iuramentum vinculum iniquitaris. Addit, co ipſo quo lex contractum nullum, iuratum faciat, impideſt Iuramenti obligationem. Non enim Iuramentum obligatorium eſſe poſtſit, cuius materia vana eſt, & inutilis, pra-

textmitti nāmque deberi honestas in objecto Iuramenti, vt Iuramentum licitum & obligatorium ſit. At poſta nullitate contraſtuſ nulla honestas in objecto Iuramenti relinquitur. Non fidelitatis, & iuſticia; cum oculum iuſi parti acquaſtatur. Non charitatis propria; quia nulla adelefibi redemptio vexationis, vt in viſtum contractu, non religionis, quia Iuramentum non conſtituit ſuum objeclum in materia religionis; ſed in ſuo genere immutatum relinquit. Ergo obligatorium eſſe non potest.

3. Ob has rationes ceneſo; non ſolum potestarem ciuilem poſſe vires Iuramenti impideſt; ſed in facto in Regno Caſtellæ, & Portugalie impideſt. Nam in leg. 10. & 11. tit. 1. lib. 4. noua collectionis ſtatutus ſub grauibus penas imponendis, cum iurantibus creditoris, tum Tabellioni; ne contrahitibus apponatur Iuramentum, etiſi appofitum fuerit, obligatio annulatur. Annulata ergo obligatione contractus, & perſona redduntur inhabiles ad contrahendum, & obligatio omnino remittitur, & materia prohibetur, & incapax obligationis redditur, cellat ergo Iuramenti obligatio. Deinde lib. 22. titul. 11. lib. 3. recopilat. prohibentur filii familias & minores emere, aliove titulo accipere ad creditum per ſe, vel per interpoſitam perſonam; inde etiamne maiores ſint, non poſſunt ſe obligare ſolueriſt dilata ſolutione ad tempus, quo hereditatem aderint, & omnes haſ obligations, & contractus annulantur. In Regno vero Portugalie cauerit, nullum eſſe contractum, cui Iuramentum apponatur ſine licentia Regis consili, ut restatur Puelus, & Molina locis ſupra allegatis.

4. Finis harum legum non eft impideſt extensionem iurisdictionis Ecclesiasticae; ſed obviare fraudibus qua ob reſeſtum in iis contrahitibus iurisdictionem Ecclesiasticam colet interuenire, vt ex ipsiusmet legibus conſtat, qui ſuis sanctissimis eft; neque liberata Ecclesiastice praedicit & ex iis patet ad rationem dobrandi num. 1. poſitam; excipiuntur in ſupradictis legibus aliquot caſus quibus Iuramentum apponari potest. Primus, cum L. ſic redditus Ecclesiasticus, & Ecclesiasticorum condeua. Secundus, ſi contractus ſcelulo Iuramento nulli ſint, vel reſcindendi. Tertius; ſi celebentur venditiones, alienationes, & donationes perpetuas, compromiſſa, contractus donis, & arthraui; ſi vires ex contrahentibus elec- tivis ſit. Vide Guicci. Auchear. Sacramenta pubrum; C. ſe adularuſ venditionem a num. 159. Vbi tractat, qua ratione transgreditores harum legum exculcati a pena poſſunt.

Ad fundamentum ſuāt. Couart. & alioquin reſpondeo; prohibito & annulato contractu Iuramentum prohibitum, & annulatum eſſe, ripote cadens ſupra materiam indebitam ſi neque exemplum de contractu viſtum valer, quia ibi honestatū ſua promiſſio ſolueriſt viſtas; ramersi nulla ſit ob vexatione redemptionem: Et ita pertinet ad charitatem propriam quod in aliis contrahitibus nullis, præcipue cum nulli ſit ob bonum publicum i locum non habet.

P V N C T V M XIV.

Qua ratione Iuramentum interpretandum ſit?

S V M M A R I V M.

- 1 Semper interpretandum eft Iuramentum, ut quoad minus fieri poſſit obligationem inducat.
- 2 Explicatur textus in cap. clericus, de iure iurando.
- 3 Item lex diem proferre ſi de arbitris, qui iurans ſtare ſententia arbitri late certa die, an obligetur ſi dies prorogetur? Aliqui affirmant: Verius ſit non obligari.
- 4 Iuramentum reſtingendum eft iuxta naturam actus ſuper quem cadit.
- 5 Iurans dare Petruſ equum, non tenoris dare, ſi Petrus quod promiſit, non feruat.
- 6 Qualiter intelligatur Iuramentum de fidelitate aliiſi preſtaſta, illige non eſſe contrarium?
- 7 Iurans parere ſententiæ poſteſt appellare.
- 8 Iurans obediſſe ſuperiori, cefſat obligatio, ſi ab officio removetur.
- 9 Iurans ſtare ſententia arbitri ſub certa poena, non obligatur ad utrumque.
- 10 Iurans non expellere conduſorem, expellere poſteſt ſe penſione non biuenio non ſoluerit.
- 11 Iurans fideiūſſione ſolueriſt, non debet quoq; ſequi principalis excutiatuſ.
- 12 Iurans ſolere pecuniam mutuatam, poterit intra biennium exceptionem oppone non numerata pecunia.
- 13 Iurans dare aliquid abſenti non obligatur quoq; ſequi ipſe, vel alius, nomine ipſius validè acceptet.
- 14 Iurans non reſignare beneficium vel non commutare, non obligatur religionem ingrediens.

15 Admissus

- 15 Admissus in Collegium Anglorum, & iurans confessus studiis ad patriam redire, potest religionem ingredi.
 16 Iurans tuus collegis ferre auxilium quomodo intelligatur?
 17 Quid de iuramento non ingrediendi primum, non sedendi nobiliore loco?
 18 Iuramentum obligat rebus in eodem statu permanentibus.
 19 Promissi sub iuramento pueri coniugium, fornicatur, debet obligari.
 20 Iurasti non nocere inimico, subintelligitur si ipse nouam causam non dederit.
 21 Iurasti residere in Ecclesia, intelligitur, nisi necessitas, vel utilitas Ecclesie alius cogat.
 22 Jura si non alienare inconsulto superiores, potes, si superior adiri non potes & necessitas urgeat.
 23 Iurasti non petere beneficium, poteris illud acceptare.
 24 Iurans non acceptare gradum doctorem in alia universitate, subintelligitur ex vi illius licentiae.
 25 Renuntias sub iuramento ius habendum, & liberatum, subintelligitur de iure, quod liberas ex causa de presenti.
 26 Iurasti non diuidere societatem, intelligitur, nisi socius sit rixosus.
 27 Iurastiflare mandato alicuius, intelligitur, nisi immoderatum precipiat.
 28 Iuramentum debet refringi, ne censeatur factum in tertio praesudicio.

1. **V**astionem aliquibus regulis generalibus absolvemus. Prima regula est, si de intentione iurantis constat, nulla iudicetur iuramentum interpretatione. At si haec intentio manifesta non est, semper interpretationem est iuramentum, ut seruata proprietate verborum, quoad minus fieri possit, obligationem inducat. Prior pars regulæ ex terminis liquet, cum intentio, vel reflexio iurantem ex intentione iurantis desumenda sit. Secunda pars probatur: quia creaturam liberam astringi, & obligari ad aliquid determinatè faciendum, vel omittendum, odiosum illi est, & graue. Ergo est facienda stricta interpretatione. Colligiturque *hac regula ex capite ad nostram 21. de iure iurando*, ibi, nos iuramentum tuum benignè interpretari volentes, & cap. 1. eodem titulo in 6. & ex lege quoad astringenda ff de verborum obligacionibus, vbi dictum obligationem promissionis, & stipulacionis strictè est interpretandam. Et ita nota: Abibus e. cum clericide verborum significatio in fine, & in capite clericis de iure iurando. Silvestris iurament. 3. q. 3. Suarez tom. 2. de Religione lib. 2. de iuramento c. 32. num. 7. & est omnium.

Neque obstat Textus in e. *veritatis de iure iurando*, vbi iuramentum fiducitatem extendit ad successores. Nam ibi non sit extensio ultra proprietatem, & rigorosum sensum verborum. Quia iuramentum illud non sit Præclaro, quatenus talis persona est, sed quatenus tali dignitate fulget; & consequenter ad omnes successores extenditur; etiam in formula iuramenti nulla mentio facta est successorum, ut probat *Glossa ibi testatur & probat Couartuas de paciis 1. parte* §. 5. num. 5. & in simili de iuramento obedienti Præclaro docet Sanchez alii relatio lib. 3. cap. 13. num. 7. Bonacina tom. 2. disp. 4. quest. 1. de iuramento p. 15. cap. 3.

2. Ex hac regula constat decisio calus relati in e. clericis de iure iurando, vbi clericis iurans statuta in Ecclesia sua edita seruatur, promittens per idem iuramentum, statutum, quod post modum subiectum est, fideleiter obseruantur; deciderit non tenere ad illius obseruantiam ex debito praestiti iuramento, sed solum ex promissione simplici. Quia cum primum iuramentum non se extenderit ad statuta edenda, sed solum ad statuta edita; non potest ipse pro sua voluntate illud excedere, nisi exprefset vellet alius nouum iuramentum præstat, & ita traducit viuens Doctores ibi propterea & sequitur Couartuas de paciis 1. parte initio num. 5. Lessius lib. 2. cap. 42. dub. 4. num. 2. Sanchez lib. 3. cap. 14. num. 1. & cap. 17. num. 20. Suarez lib. 2. de iuramento cap. 32. num. 1.

Addit. esto non adducer illa particula edita, sed absoluted iurare seruare statuta sua. Ecclesiæ, affirmans supradicti Doctores non extendi ad edenda ob rationem dictam. Quia strictè iuramentum interpretandum est. Deinde neque excluditur ad ea, que non sunt in viu, neque seruantur, quia haec statuta propriè censeri non debent. Gutierrera de iuramento 2. p. c. 38. n. 14. Sanchez alii relatio lib. 3. c. 14. num. 8. Lessius supra Bonacina tom. 2. disp. 4. quest. 1. punct. 16. vers. ex quo licer inferre. Quod verum est; etlo in particulari pertinet iuramentum, seruandi aliquod statutum, quia semper intelligi per iurando illo, propterea receptum est, & secundum obligationem quam haber. Sanchez & Bonacina supra.

3. Secundò inferitur, quid dicendum sit ad calum relationem in lege diem proferre legi si cum dies ff. de arbitrio, vbi agitur de compromittentibus item in arbitrium ut certa die

illam definietur, iurantibusque state sententia ab illo inta illam diem latè; an inquam obligentur iuramento si compromissi dies protogetur? Affirmant Antonius Gab. lib. 2. communis opinionis titulus de dilationibus conclusio. 2. n. 11. & sequentia Suar. lib. 2. de iuramento c. 36. fine. Thuseus vero compendium concil. 518. n. 5. Bouacina tom. 2. disp. 4. quest. 1. pron. illi non videat novum pactum initiis led ad nouum diem extendi; deinde iurans solvere debitum intra eum terminum, si à creditore terminus protogetur iuramentum obligat. Ergo similiter protogato termino compromissi, & compromissum antea factum, & iuramentum illi annexum obligare debet. Ceterum verius centro oppositum; protogato inquam termino compromissi, & compromissum, & iuramentum si cum extinguit; aliudque denouo fieri; tamet mora rater censetur idem. Quia sic cum eisdem qualitatibus & conditionibus iuxta legem non ex omnibus, & omnibus, legi non distinguimus. §. dies ff. de recept. arbitri. Sic optimè alias relatis probat. Couartuas de paciis 1. parte initio num. 6. & sequentia Sanchez lib. 3. summa cap. 17. num. 23. Azor. tom. 1. lib. 11. cap. 8. quest. 12. Ratio ea est: compromittentes solum iurant obedire sententiæ ab arbitrio latè illa die signata. Si ergo illa die sententia non profertur, obligatio iuramenti cessat. Nam sententia, quam arbitri alio die profert, forte diversa est ab ea, quam proferret illo die signata. Ergo terminus signatus obligationem extinguit, non protergat. Confirmo primo: quia illo die signato iurisdictio arbitri finita est, nisi compromittentes iurisdictiōnem protogarent. Ergo protogato termino novam iurisdictiōnem arbitri concedit, & parendit nova sententia obligationem contingit. Et hoc venit habet sibi finito termino compromissi, sive inta illo sit protogatio. Semper enim nouum pactum sit, non à quo iurisdictio conceditur: ac proinde novo iuramento indiger, quia prius extinctum est.

At si compromittentes state sententia arbitri ea forma à principio iteri decadentem promitteret sub iuramento, ve possest ipsi vel inde arbitri terminum protogare: cedo certissimum, ex protogatione termini non esse nouum compromissum, nec nouum iuramentum, nec nouum arbitri iurisdictionem, sed solum terminum protogatum non compromissum, nec iuramentum ab initio factum. Sic Couartuas d. 1. parte de paciis initio num. 6. vers. 7. Sanchez lib. 3. c. 17. m. 23. Et in hoc sensu est vera sententia Gabriel Thusei, Suar. & Bonacina. n. 4. relata. Secundus si compromissum factum est ab illo illa clausula protogandi terminum.

Neque obstat iurantem solvere debitum intra eum terminum, termino à creditore prorogato iuramento obligari. Nam esto id concedamus, quod illi negant, apud Sanchez lib. 4. cap. 55. num. 5. est longè diversa ratio de compromissi absolute facta. Nam protogatio termini solutionis debiti debitum non extinguit, sed idem propterea perfectas neque terminos ibi apponunt ad finitam obligationem; sed potius ad illius executionem solicitandam. Secundus est in obligatione compromissi cuius terminus ut supra probatum est, finit obligationem, non vultus protogat & solicitat. Sic Sanchez lib. 3. cap. 17. num. 24. tametsi contrarium sentiat lib. 4. cap. 55. num. 7. & 9.

4. Secunda regula sit: iuramentum restringendum est in naturam actus, super quem cadit. Vnde omnes iuraciones, & conditions, quas propositum, vel promissio habet ex iure, vel ex recepta confutundine, omnes illas habet conditum est iuramentum. Quia accessoriū, quale est iuramentum sequitur naturam principalem, cui adiungit; iura regulare sive 42. lib. 6. Neque alia intentio iurantis praefundit est, & tradit latè Couart. de paciis 1. p. §. 4. n. 1. & sequentibus. Gutierrera 1. p. de iuramento confirmat. c. 37. num. 13. Sanchez lib. 3. c. 17. num. 13. Suarez lib. 2. de iuramento c. 3. n. 2. Lessius lib. 2. c. 42. dubio 4. num. 22. Bonacina tom. 2. disp. 4. quest. 1. punct. 16. in principio. Neque obstat iuramentum, quando confirmare actum inuiditum; quomodo dicamus iuramentum sequi naturam actus, super quem cadit; sequitur in quam naturam primordialem ipsius, non accidentalem, & extrinsecam. Ut bene explicat Couartuas dicto §. 4. n. 1. Gutierrera cap. 37. num. 5.

5. Hanc regulum nullis exemplis confirmo: Primo si iurasti Petro dare equum; ipse tamen non ferat, que promisit; non teneri date, habetur capite sentit §. iuramentum de iure iurando, & capite personis 2. eodem titulo ibi. Nec tu & aliquatenus tenoris si constat eum conditione minime paruisse. Quod verum habet non solum quando tua promissio facta est inuitu alterius promissionis, & ab eo dependens. In quo casu omnes affirman, sed etiam quando absolute promiseris. Quia haec absoluta & liberalis promissio habet raciam conditionem, nisi alius ingratus te offendat, ut ostendit non implens promissum. Sic Sanchez alii relatis libro 3. summa capite 16. numero 16. & lib. 4. capite 2. num. 32. Molina de iurisdictio tomo 2. disp. 272. ad finem. Bonacina tomo 2. disp. 4. quæcumque

questione 1. pundi. 15. numero 2. & probat Textus in lege fonsatis, Codice de reuecanda donatione, & lege cum propensas 2. Codice de pactis cum aliis à Glossa ibi adductis. Vbi dicatur licet frangere fidem illam non seruari. Quod si iam promissum donali renocare non poteris nisi in illis quatuor casibus , qui referuntur in lege 10. titulo 4. partita 5. Vide licet si donatus vituperatur , aut accusatur de criminis capitali famulo, vel de quo, si probaretur, penderior pars tuorum bonorum, vel infamiam incorres. Secundus qui tentauit te persecutus. Tertius, si magnum tuum bonum damnum intulit. Quartus, si tuum mortem captavit.

6. Secundò : si iurati fidelitate aliqui, illique non esse contrarium, subintelligitur nisi ius tuum, vel tuorum vel Ecclesie petere defendere necessarium fuerit. Habet enim hæc promissio hanc subintellectam conditionem, ut constat expressè ex capitulo 4. de iureiurando. & notat Silvester iuramentum 3. quæf. 3.

7. Tertiò si iurasti parere mandatis Ecclesie, vel iudicis, Maréque eius sententia, poteris appellare si te iniusti gravarum sententias. Quia hoc generale iuramentum non excludit rationabilem appellationem, constatque ex capitulo propterea nobis de dolo, & tradit. Glossa in capite ad hoc, et secundo de appellationibus, & ibi Decius & alii relatis loquuntur Gutierrez de iuramento 1. p. cap. 37. num. 2. Silvester supra, & verbo iuramentum 4. num. 1. §. decimo quarto.

8. Quartò si iurasti obediere superiori, ipsaque ab officio remouetur, cetera tua obligatio obediendi. Quia ex iure supponitur ad obligationem iuridictionis in superiori ut possit precipere. Probaque Textus in capitulo venerabilis in fine de electione & notauit Lessius lib. 2. cap. 42. dub. 4. num. 22.

9. Quintò iurans statim sententia arbitri sub certa pena non obligatur ad vitrumque : Sed tantum obligatur parere sententia, vel solute penam. Sic Innocentius, & Glossa in capitulo per tuas de arbitris, & cognoscit Silvester supra q. a. 4. & alii relatis Podium legi cum propensis numero 2. Codice de translatiobus. Probabile fatus est, iuramentum ad vitrumque extendi & ad patendum sententia, & ad subeundam penam, argumento legis si quis maior. Cod. de translatiobus & tradit. Molina tractat de iustitia. disp. 36. & tract. 5. disp. 36. num. 6.

10. Sexiò iurans non expellere conductorem domus vel agri, potest expellere si biennio conductoris pensionem non soluerit. Quia hic contractus habet hanc tacitam conditionem, ut conducto biennio non soluens expelli valeat. lego quoq. inter locatorum ff. locati & in lege... Codice eadem titulo & probat lex 6. titulo 8. partita 5. & licet in lege 5. antecedenter omisso solutionis annua sufficiat, ad remouendum conductorum, id intelligi debet quando conductor est facta ad biennium, vel triennium, secus si ad longum tempus. Sic Gregorius Lopez dicta lege 5. Antonius Gomez 2. tomo cap. de locatione & conductione, num. 6. Coartruuias 2. p. in Rubrica de testamentis numero 11. Gutierrez 1. parte capite 37. numero 10. Sanchez libro 3. summa capite 17. num. 14.

11. Septimiò, iurans contraftum fiduciissionis, non se obligans infar principalis, soluere non debet, quovisque Principalis debitor excusat. Quia hanc habet tacitam conditionem iuxta legem decimam ff. de verborum obligationibus, lego ultima in principio ff. si cerrum petatur. Sic Coartruuias de pactis 1. p. §. 4. num. 4. & §. 3. num. 10. Sanchez d.c. 17. num. 14.

12. Octavo iurans soluere pecuniam sibi mutuatam, poterit intra biennium exceptionem non numeratae pecuniae: Quia sub ea conditione conlendus est obligatus soluere si sibi fuerit pecunia numerata; habetur expressè lego ultima Cod. de non numerata pecunia & lege 27. titulo 11. partita 3. & multis relatis docent Coartruuias de pactis 1. parte 8. 3. numero 10. Gutierrez 1. parte de iuramento, capite 37. per totum. Verum si iurans non solum iurauerit pecuniam sibi mutuatam soluere; sed etiam eam accepisse, non poterit postea exceptionem non numeratae opponere. Quia sibi opponetur peritum. Sic pluribus firmit. Gutierrez, num. 8. Coartr. d. §. 3. num. 10. Quapropter ut bene testatur Coartr. loco allegato in Hispania numerata admittitur exceptione non numeratae pecuniae ad effectum, ut creditori incombatur onus probandi intra biennium numeratum fuisse. Tum quia debitoris testatur in obligatione illam accepisse, tum quia huius exceptioni in Instrumento obligationis tenuant, quod optime fieri potest. Iuxta legem regiam 9. titulo 1. partita 5. tamen iure communis fatus dubium sit, an sceluso iuramento valeat huius exceptionis renunciatio, ut constat ex his que tradit Antonius Gomez lege 53. Tauri num. 52. Coartruuias libro 2. variarum cap. 4. num. 3. Menchaca de successione creatione §. 29. num. 6.

13. Nonno, promittens sub iuramento aliquid absenti, teste tur, quo vñque ipse, vel alius valide nomine ipse, Ferd. à Castro. Sum. Mor. Pars I II.

suis acceptis, inquit etiam si iurasset non reuocare promissione posset reuocare. Quia hæc promissio, cuius naturam sequitur iuramentum, reuocabilis est, quo vñque per acceptationem fieretur. Sic multis relatis Sanchez lib. 1. de sponsalibus disp. 7. & lib. 3. in Decalogum cap. 9. numero 10. Lessius lib. 2. cap. 12. dub. 7. & c. 42. dub. 4. num. 22. Bonacina tom. 2. disputat 4. questio. 1. pundi. 16. ver. quinto. Addit etiam si esset accepta promissio, poterit reuocari si donator post eam liberos habuerit, iuxta legem si unquam Cod. de reuecanda donatione & tradit aliis relatis Tiraquellus in d. lege si unquam in principio. num. 168. Coartruuias de pactis 1. p. § 4. num. 4.

14. Decimò: iurasti non resigñare beneficium in fauorem alterius, vel non commutare absque ordinarij consensu? non te obligari, si religionem fueris ingressus. Quia hæc occasio tacite censetur excepta, eo quod finis, ob quem ordinarius illud iuramentum solet exigere, est ne beneficiari accipientes beneficium, & manentes in faculo cum pensione renuncient iterumque alia beneficia obtineant. Sic Sanchez lib. 3. cap. 17. n. 11. ex parte Basilius Legionensis lib. 12. cap. 8. n. 27.

15. Undecimò: admisus in Collegium Ybernum vel Anglicanum iurasti post absoluta studia ad pariam redire, poteris religionem ingredi non obstante iuramento. Quia hæc status, vñpte maioris perfectionis semper censetur exceptus. Sic Basilius Legionensis lib. 12. de sponsalibus cap. 8. num. 27. Si tamen iurates religionem non ingredi quin prius superiori mones, obseruare debes iuramentum. Quia hæc monito iustissimas causas habere potest, & ob illam non impedit religionis ingressum, cum possit superiori monito, & initio ingredi; sed præstas prudentem & matutum ingressum. Basilius Legionensis loco allegato.

16. Duodecimò: admisus in Collegium, iurasti collegis suis auxilium ferre, quos opportunitym fuerit; subintelligitur dummodo aliis dignos non sit. Quia alias non est iurum iuramento, nec obligatorium. Basilius Legionensis d. lib. 12. de sponsalibus cap. 8. num. 27.

17. Decimo tertio: si urbanitas causa iurasti non ingredi prius, non federe nobiliori loco, non præcedere, &c. non teneris, si alter roget, vel illi molestum sit. Quia subintelligeris iurasse non accipere prius locum, quantum inde est, sed rogatum. Addit tertium in cuius gratiam iurasti, te togando, vi prius locum accipias, iuramentum remitterit. Quia id facere potest, vñpte in eius gratiam factum. Sic Toleus lib. 4. cap. 22. ver. tertius casus. Sanchez lib. 12. summa cap. 4. num. 20. & cap. 9. num. 18. Bonacina tom. 2. disp. 5. q. 1. pundi. 16. num. 2. ver. quarto. Lessius lib. 2. cap. 42. dub. 4. num. 22. Clavis regia lib. 5. cap. 5.

18. Terter Regula est: iuramentum obligat, rebus in eodem statu permanentibus; secundis si notabiliter fuerit secundum intentionem iurantis motus. Suntur ex capitulo brevi de iureiurando. Vbi de iurante defendere res Ecclesie (inquit Pontifex) teneri iuramento, nisi difficultas existat, propter quam requisitus non possit Ecclesia subuenire. Item colligitur, capitulo 4. de iuramento, capitulo cum intentio de renunciacione. Et pluribus firmat hanc regulam Tiraquellus in lego si unquam Cod. de reuecanda donatione n. 166. sequenti. Gutierrez de iuramento 1. p. cap. 29. n. 8. & cap. 71. num. 6. Ratio ea est: quia iuramentum obligat secundum intentionem iurantes. Mutatis autem notabiliter rebus non censetur quis intentionem habuisse se obligandi. Ergo non seneatur iurans. Quæ vero mutatio notabilis sit, ut censetur iurans deobligatus ab obseruatione iuramenti, non potest certa regula definiri; sed prudentis arbitrio est estimanda, ut recte notauit Sanchez in simili de voto lib. 4. cap. 2. num. 22. Subiiciunt aliquos casus, ex quibus alij deduci possunt.

19. Primo: promisisti puellar coniugium, cognoscis post modum forniciatum esse; deobligaris à promissione etiam iurata, ut habetur expressè, capitulo quemadmodum de iureiurando. Et idem est si infamiam, lepram, morbum incurabilem; aut paupertatem notabilem deuenire. Sic Lessius lib. 2. cap. 42. dub. 4. num. 22. multis allegatis. Gutierrez lib. 1. de iuramento cap. 37. n. 2. ino num. 3. in fine, approbat videtur iurantem ducere aliquam excusat à iuramento, si inueniatur postmodum non habere docem competentem, quia sub ea conditione videtur iuramentum emissum esse.

20. Secundo facta pace cum inimico iurasti te illi non nocierunt; non obligaris, si ipse novam caufam dederit iniuriant, aut fuerit ex bannitis: intelligitur enim illa promissio solum ex causa præterita, ita Barti in lego qui servum, de verborum obligatione. Ant. Gomez lege 22. Tauri num. 20. Lessius loco allegato. Sanchez lib. 3. in Decal. cap. 17. num. 6.

21. Tertiò iurasti residere in Ecclesia; potes iuramento non obstante te absentare pro necessitate, vel utilitate Ecclesie, capitulo ex parte tua de clericis non residentibus, & ibi Glossa & omnes.

De Obligat. & Firmitate Iuramenti.

22. Quartò, iurasti non alienare bona Ecclesie sine licentia Papæ vel superioris; poteris virgente necessitate ea alienare, si superior adiutor non possit, ut affirmat Silvester alii relatis verbo *Iuramentum 3. q. 4.* Argumento *legis tutor qui reperitorum ff. de administratione tutorum, vbi ex causa necessitatis potest tutor, administrare bona populi inuentario non confecto, quod alias necessitate cestante non potest.*

23. Quinto: iurasti non petere beneficium à te renuntiatum, poteris illud accipere si tibi denou conferatur *cap. 2. de renuntiatione.* Quia ut ibi notat *Gloss Abbas, n. 9. Antonius n. 4. Immola, n. 2. Sanchez, lib. 3. cap. 17. n. 4.* Subintelligitur illud Iuramentum ex causa temporis renuntiatione praesentis.

24. Sexto: promotus ad gradum licentiarum in aliqua universitate si iurasti non acceptare gradum doctoratus in alia academia; subintelligitur ex vi illius licentie; si enim velles gradum licentiarum iterum in alia academia recipere, gradum doctoratus in illa accipere poteris. Sic *Abbas leg. 22. Tauri num. 10. Sanchez, illo cap. 17. num. 5.*

25. Septimo: renuntias sub Iuramento ins habitum, & speratum: subintelligi debet de iure, quod speras ex causa pro tunc existente. Unde non censeri renuntiari iuri ex noua causa & spe superueniente. Nam illud sperare non poteras. Sic *Sanchez, alio relatis dicto cap. 17. num. 7.*

26. Octavo: iurasti non dividere societatem; intelligitur, nisi socius sit rixosus, vel molellus. Ita relato *Bartoli, in leg. si conuenerit ff. pro socio, doceo Silvester verbo Iuram. 3. num. 1. vell.* Et quarto, ex qua resolutione satisfacit Silvester illi questionem: An pupillus prouocare possit locum ad diuisionem, leg. si pupillorum, ff. de rebus eorum, qui sub tutela, vel cura sunt. Responder inquam intelligi debet, nisi habeat focium odiosum, vel molestum; Et ita affirmat explicandam esse clausuram apponi solitam in testamento, ut fratres dividere non possint.

27. Nonno: iurasti stare mandato alicuius; intelligitur, nisi ipse immoderatum præcipiat, argumento *cap. quintaualit. de iureigando cap. veniens eodem tit.* Quapropter iurans stare sententia arbitrii; subintelligitur, nisi immoderatum præcipiat; & iurans stare dicto & iuramento alterius de expensis, & intercessione; subintelligitur si rationabiliter arbitretur. Et alia plura exempla subiicit *Gutierr. de Iuram. 1. p. 1. 37. & 2. 10. & 13. argum legi ff. de libertate iuraveris ff. de operibus libertatis, & 1. 27. tit. 1. 1. partit. 3. & leg. 24. tit. 4. partit. 3.*

28. Quarta regula est: Iuramentum debet restringi, ne cenciatum factum in tertij prædicium. Habeat *exp. venientiam e. cum tuis, e. cum contingat, de iureigando, & e. 2. cod. tit. in 6. c. quamvis pactum de paria lib. 6.* Ratio est manifesta: qui Iuramentum alteri prædicium illictum est; obligare ergo non potest. Subiicio exempla: iurasti securum alicui seruare, non tenoris; quando est alteri nocuum, sed poteris renuntiari, qui prodest, & non obesse possunt, textus in *cap. hoc videtur 2. q. 3. sic Sanchez. 6. 17. n. 25. Azor. 1. p. lib. 11. cap. 8. q. 6. Bonac. tom. 2. diff. 4. q. 1. punct. 16. num. 2. fine.* Item iuranti creditori non recedere a loco, nisi prius debitum illi solvas, vocaris a superiori quando solvare non potes, debes ad superiori recurrere. Quia Iuramentum prædicatur iurisdictioni superioris non poteras. At hoc incolligendum est, quando absque eius consentiu expatio vel tacito Iuramentum præstiristi; eo quod in loco illi resideres absque eius licentia, vel causa, quo ex licentia illius resideres, non contraxisti debitu ex necessitate sustentationis, sed potius, ut in ludis & co-missionibus infumeres; hoc ergo casu Iuramento non recedendi a loco, prædicatur superioris iurisdictioni non poteras, secus vero si ex illius licentia illo in loco resideres, & ad vitam degendant debirum contraxisti; quia tunc ipse superior tacite Iuramento consensum præstas. Sic *Silvester verbo Iuramentum 4. q. 6. circa fin. Sanchez, lib. 3. c. 17. n. 12. Suan. tom. de Religione lib. 2. de Iuramento c. 34. n. 7.*

P V N C T V M XV.

Qualiter Iuramentum dubium interpretandum sit.

S V M M A R I V M.

1. Si dubius es, an Iuramentum emiseris, non obligaris.
2. Si de intentione iurandi dubites, certus verba Iuramenti protulisse, obligari.
3. Si dubium sit licetane sit materia, consulendus est superior, si adiutor potest.
4. Si dubites, an executioni mandatum sit, vel res sint notabiliter mutata, obligari.

1. **H**æc difficultas decisa est, 1. p. tra. 1. diff. 3. de conscientia dubia à punct. 9. & sequentibus, sed ibi dicta breuiter in præsenti præstringamus. Multiplex dubium esse potest. Primo dubitare potes, an Iuramentum emisisti. Se-

cundò, an habueris intentionem iurandi. Tertiò, an eadem supra materiam capacem. Quartò, an executioni mandatum sit. Vè res notabiliter mutata.

1. Si dubites an vobis, seu Iuramentum emisisti, communis sententia affirmat, & bene; te non esse obligandum, quia in tui favorem stat libertatis possesso; que certò altrangio probat non solum cum est dubium negarivum, ita ve in neutram partem valcas producere assertum; sed etiam quando est possidum, eto te magis inclines, vobis emisisti; dummodo pro contraria parte non desint probables rationes, vobis non esse emissum; quia semper est vinculum dubium, quo tua libertas astingi non debet. Sic *Sanchez alio relatis, lib. 1. in Decalogum cap. 10. num. 36. & lib. 4. cap. 1. num. 16. & lib. 1. de sponsalibus diff. 9. num. 11. Idem est, quando certo tibi constat, protulisse verba que possunt in sensu iuratorio, & non iuratorio accipi; dubitas tamen in quo sensu illa accepferis. Quia semper est possidere pro qualitate, quia absque certo vinculo non est absolutum & certo astingenda. Sic *Alciatus in rubrica de Iuram. num. 5. Caietanus 2. 2. quæst. 89. art. 7. Courruuias de padu. 1. p. 9. 2. num. 2. fine. Suarez lib. 2. de Iuram. cap. 34. num. 3.* Et probat textus in *cap. clericis de iureinando.* Vbi Ponfex in illis verbis promitto per idem Iuramentum, interpretatur non iurare denuo, neque antiquum Iuramentum ad novam materiam extendi; cum tamen verba sint facis dubia posseque in alio sensu interpretari.*

2. At si de intentione iurandi aut te obligandi dubitas, certus tamen verba Iuramenti protulisse, temis Iuramento. Quia non es presumendum fictionem commisisti, ne delinquere presumaris, quod verum habet; eto coactus iuravis, vel latius dixi illa *diff. 3. punct. 10.*

3. Quod si dubites; an Iuramentum sit de materia licita vel illicita; & superiore consulere debes, si adiutor potest ipse loco Dei, cui est Iuramentum praesitum, succedit; & proinde resoluere debet, quid Deo gratum sit, si vero superiore consulto adhuc dubium perseverat, excusat à Iuramenti executione. Quia Deo grata non est execuio, que periculum turpitudinis concineret, *dixi punct. 11.*

4. Verum si dubites; an executioni mandatum sit Iuramentum, vel an res sint ita notabiliter mutata, ut te ab illico executione excusat, teneris Iuramentum excepti si dubium vincere non potes. Quia ab obligatione certa non est remissio, ut excusat ob causam dubiam. Suarez lib. 2. de Iuram. 1. 3. num. 7. & 8. Hinc sit, si iurasti ingredi religione minima quid pedibus incendium, incendiisti modum gallicum, vel alium gratum, quo durante excusat à Iuramento; at si resiliens ob præsumam sanitarum dubium, possitis omnia religiosi subire ob insinuationem præteritam, teneris sane. Quia obligatio est certa, quam excutere non debet excusatio dubia. Sic *Sanchez lib. 4. de voto cap. 16. num. 37. relatio. Manuel Rodriguez 2. tom. sum. cap. 95. num. 5.* Affirmante laborem illo modo gallico manuam conferi ad præsumam sanitarum tellius; ac proinde, qui femei in illum incidit à voto sua religiosis excusat.

DISPV TATIO III.

De Iuramenti relaxatione, irritatione, & commutatione.

RITATI O Iuramenti est actus, quo superior omnino afferit obligationem à subdito: differt à dispensatione, seu relaxatione. Primo; quia relaxatio est actus Iurisdictionis temporalis, vel spiritualis in subdico, irritatio vero est actus potestatis dominicæ. Secundò: quia irritatio ad sui valorem nullam causam expostulat. Relaxatio vero sine causa nulla est, à commutatione vero differt tam irritatio, quam relaxatio. Quia irritatio & relaxatione extinguuntur, aut suspenduntur Iuramenti obligatio. At commutatione non extinguitur, sed in alijs materia transcurrunt, in his omnes Doctores conuenient.

P V N C T V M